
TOURIST RESOURCES AS A FACTOR FOR DEVELOPMENT OF TOURISM IN THE MUNICIPALITY OF TETOVO

Arta Kadriu University of Tetova – Tetovo, Republic of Macedonia arta.kadriu@unite.edu.mk

Abstract: Analyzing the system as tourism develops in one region and compares it to the whole country, we will face a big difference, including tourist attractions, the number of tourists. This paper presents natural-geographical features and tourist potentials. Much attention is paid to the current situation and to the new opportunities for tourism development, especially the part of the Sharr Mountain that belongs to the Republic of Macedonia. The aim is to present the basic elements or characteristics of this region which are scientifically and expertly explained in more detail below. Initially, the tourist-geographical position and traffic connections were analyzed, then the development of the tourism in Sharr Mountain, is the current state of the tourism potential and exploration of the natural conditions for tourism development, exploring the convenient places for building catering facilities, tourism, etc. Economy and infrastructure play a special role because the development of tourism in Shar Mountain, is in the municipality of Tetovo and the tourist center Sunny Hill, depends on these two factors. In the scientific and professional way, the function of other components that influence the development of tourism is presented. The content of research in this paper is the current state of tourism and the possibilities for further development of tourism in the Municipality of Tetova. Tourism is one important factor that, as in other countries and in our country has a great influence in the economic sphere; this means that tourism helps improve the economic level and knowledge of the particular destination. All the conditions offered by the Municipality of Tetovo and the tourist center Sunny Hill have the need to cultivate and at the same time promote the cultural and historical heritage, natural beauties and the environment, which is nowadays more done via the Internet in different forms that are interesting and attracting attention of tourists. The natural tourist resources mentioned above show that this place has excellent natural tourism potentials which, with the help of necessary investments, can become one of the most sought-after tourist destinations, not only within the country, but also outside the country. The concluding part of the paper outlines scientific and expert attitudes that are based on analyzes statistical data and research in the region. There are also ways to improve the current situation of tourism in our country, in the municipality of Tetovo and the tourist center Sunny Hill. During the preparation of the paper, besides scientific literature, were used as well field investigations. The theory belongs to literature in the field of tourism which is used for further research practically on the field. The fieldwork faces the real possibilities and the real conditions that this place holds for tourism development. Also the other part of the survey covers all information taken by the Municipality of Tetova and used for formulating the strategic goals, priorities and measures for tourism development.

Keywords: tourism, tourist potentials, touristic destination, investments.

BURIMET TURISTIKE SI FAKTORË PËR ZHVILLIMIN E TURIZMIT NË KOMUNËN E TETOVËS**Arta Kadriu**Universiteti i Tetovës – Tetovë, Republika e Maqedonisë arta.kadriu@unite.edu.mk

Abstrakt: Duke analizuar sistemin kur turizmi zhvillohet në një rajon dhe krahasohet me të gjithë vendin, do të përballemi me një ndryshim të madh, duke përfshirë atraksionet turistike, numrin e turistëve. Ky punim paraqet tiparet natyrore-geografike dhe potencialet turistike. Shumë vëmendje i kushtohet situatës aktuale dhe mundësi të reja për zhvillimin e turizmit, sidomos pjesës së Malit të Sharrit që i përket Republikës së Maqedonisë. Qëllimi është paraqitja e elementeve ose karakteristikave themelore të këtij rajoni, të cilat janë shpjeguar shkencërisht dhe me profesionalizëm në detaje më poshtë. Fillimisht, analizohet pozicioni turistiko-gjeografik dhe lidhjet e trafikut, zhvillimi i turizmit në Malin Sharr dhe gjendja aktuale e potencialit turistik dhe eksplorimi i kushteve natyrore për zhvillimin e turizmit, eksplorimi i vendeve të përshtatshme për ndërtimin e objekteve hotelierike, turizëm etj. Ekonomia dhe infrastruktura luajnë një rol të veçantë, sepse zhvillimi i turizmit në Malin Shar edhe në komunën e Tetovës dhe qendra turistike Kodra e Diellit, varet nga këto dy faktorë. Në mënyrë shkencore dhe profesionale, paraqitet funksioni i komponentëve të tjerë që ndikojnë në zhvillimin e turizmit. Përmbajtja e hulumtimit në këtë punim është gjendja aktuale e turizmit dhe mundësitë për zhvillimin e mëtejshëm të turizmit në Komunën e Tetovës.

Turizmi është një faktor shumë i rëndësishëm që, si në vendet e tjera dhe në vendin tonë, ka një ndikim të madh në sferën ekonomike; kjo do të thotë se turizmi ndihmon në përmirësimin e nivelit ekonomik dhe njohjen e një destinacioni të caktuar. Të gjitha kushtet e ofruara nga Komuna e Tetovës dhe qendra turistike Kodra e Diellit kanë nevojë të kultivojnë dhe në të njëjtën kohë të promovojnë trashëgiminë kulturore dhe historike, bukuritë natyrore dhe mjedisin, e cila tani bëhet më shumë përmes internetit në forma të ndryshme që janë interesante dhe tërheqin vëmendjen e turistëve. Burimet turistike natyrore të lartpërmendura tregojnë se ky vend ka potenciale të shkëlqyera natyrore që mundën, me ndihmën e investimeve të nevojshme, të bëhen një nga destinacionet turistike më të kërkuar jo vetëm brenda vendit, por edhe jashtë vendit. Pjesa përfundimtare e punimit përshkruan qëndrimet shkencore dhe profesionale të bazuara në analizat e të dhënave statistikore dhe kërkimeve në rajon. Ka gjithashtu mënyra për të përmirësuar situatën aktuale të turizmit në vendin tonë, në komunën e Tetovës dhe qendrën turistike Kodra e Diellit. Gjatë përgatitjes së punimit, përveç literaturës shkencore, gjithashtu përdorën hetime në terren. Teoria i përket literaturës në fushën e turizmit, e cila përdoret për hulumtime të mëtejshme praktikisht në terren. Puna në terren ballafaqohet me mundësitë reale dhe me kushtet reale që ky vend ka për zhvillimin e turizmit. Gjithashtu pjesa tjetër e anketës mbulon të gjitha informatat e marra nga Komuna e Tetovës dhe përdoret për formulimin e qëllimeve strategjike, prioritetëve dhe masave për zhvillimin e turizmit.

Fjalët kyçe: turizmi, potencialet turistike, destinacion turistik, investimet.

1. HYRJE

Qëllimi i hulumtimit të këtij punimi është ekzistues potencialin natyror turizmit të cilat janë të vendosura në komunën e Tetovës dhe turistik Popova Shapka dhe më gjerë në Sar Planina për t'u përdorur dhe për të krijuar kushte për zhvillimin e të gjitha llojet e turizmit që kemi përmendur më poshtë. Përmes qëllimeve dhe masave strategjike që kemi nënvizuar më poshtë, institucionet përgjegjëse kanë për detyrë të përmbushin, por duke pasur parasysh ruajtjen e mjedisit. Me investimet e reja jo vetëm që turistët të cilët do të jenë të kënaqur me kushtet, por edhe vetë shteti, do të fitojnë.

2. QASJA TEORIKE E HULUMTIMIT

Sidoqoftë, ne e dimë se pas çdo objektivi ekziston një detyrë, këto dy komponentë nuk mund të funksionojnë njëra pa tjetrën, që do të thotë se detyrat përfshijnë ndërtimin e kapaciteteve të reja të akomodimit dhe përmirësimin e kushteve në kapacitetet ekzistuese, si dhe ndërtimin e gjurmëve të skive, skilifteve, sporteve të reja terrene, dhe kështu me radhë.

Bazuar në gjendjen aktuale të zhvillimit të turizmit në Komunën e Tetovës, mund të krijohen hipoteza për të cilat do të ndihmojnë në zhvillimin e turizmit në qytetin tonë.

Hipoteza kryesore:

- Turizmi është çelësi kryesor për përmirësimin e nivelit ekonomik në Komunën e Tetovës, duke njohur në të njëjtën kohë qytetin si një destinacion turistik jo vetëm nga turistët vendas por edhe nga turistët e huaj.

3. QASJA METODOLOGJIKE NË PËRGATITJEN E HULUMTIMIT

Qasja metodologjike në përgatitjen e këtij punimi përmban të gjitha analizat e bëra në Komunën e Tetovës, duke filluar nga bukuritë natyrore, potencialet turistike, kushtet për zhvillimin e turizmit, trashëgiminë kulturore dhe historike dhe infrastrukturën sipas së cilës formulohen parimet për zhvillimin e mëtejshëm të turizmit. Gjatë përgatitjes së punimit, përveç literaturës shkencore, u përdorën hulumtime në terren. Teoria i përket literaturës në fushën e turizmit, e cila përdoret për hulumtime të mëtejshme praktikisht në terren. Puna në terren ballafaqohet me mundësitë reale dhe me kushtet reale që ky vend ka për zhvillimin e turizmit. Nga hulumtimet në terren, janë marrë informacione nga popullata se sa natyra ofron mundësi për zhvillimin e turizmit, sa janë të gatshëm të punojnë në këtë drejtim, se sa janë të informuar për investimet e reja, çfarë presin nga zhvillimi i turizmit, etj. Gjithashtu pjesa tjetër e anketës mbulon të gjitha informacionet e marra nga Komuna e Tetovës dhe përdoret për formulimin e objektivave strategjike, prioritetëve dhe masave për zhvillimin e turizmit.

4. SI TË ZHVILLOHET TURIZMI NË KOMUNËN E TETOVËS

Është më e rëndësishmja që të jetë oferta turistike e përshtatur mirë e kërkesës turistike dmth. Të rrisë interesin e turistëve për të vizituar këtë destinacion. Për të arritur këtë qëllim, nevojiten disa elemente:

- për të përmirësuar cilësinë e shërbimit dhe numrin e objekteve të akomodimit në të cilat do të ofrohen specialitete vendore;
- të ofrojë një shumëllojshmëri të pasur të produkteve;

- të vendosë një standard të lartë për shërbimet në objektet hotelierike (hotelet, restorantet), vendpushimet turistike;

- planifikimi i cilësisë së hapësirës dhe parandalimi i degradimit të saj;

Një nga mundësitë më të rëndësishme për zhvillimin e turizmit është rritja e kapaciteteve të akomodimit. Për të arritur këtë qëllim, nevojitet një ofertë kreative, që nënkupton krijimin e një produkti të ri turistik të përshtatur për nevojat e turistëve. Një ofertë e tillë duhet t'i plotësojë këto pika të rëndësishme:

- intensifikon zhvillimin duke rritur kapacitetet ekzistuese të akomodimit dhe ndërtimin e objekteve të reja të akomodimit të tipit të banimit;

- ndërtimi i objekteve të specializuara hotelierike (restorante me specialitete shtëpiake);

- lidhja organizative dhe afariste e turizmit;

- krijimin e kushteve për zhvillimin e turizmit vendas;

- krijimi i një mjedisi biznesi që do të stimulojë investimet në këtë biznes;

- mbrojtja e mjedisit jetësor

Ne e dimë se kjo nuk mund të realizohet për një periudhë afatshkurtër, pasi realizimi i pikave të mëparshme ka të bëjë me përmbushjen e disa supozimeve, të tilla si investimet, huazimi dhe promovimi i produktit turistik.

5. SWOT ANALIZA

Për të ditur se ku jemi me zhvillimin e turizmit, duhet të analizojmë përparësitë, dobësitë, mundësitë dhe kërcënimet që ky destinacion të përmirësoj strukturën aktuale.

PËRPARËSITË	DOBËSITË
1. Afërsia me tregun (Shqipëria, Kosova, Mali i Zi, Serbia, Bullgaria, Greqia)	1. Informacion i pamjaftueshëm nga vendorët për rëndësinë e turizmit
2. Atraksione të shumta turistike natyrore për zhvillimin e turizmit	2. Iniciativa e pamjaftueshme për zhvillimin e turizmit (ndërtimi)
a) Burimet natyrore	3. Nuk ka traditë që popullsia lokale të zhvillojë turizmin
<ul style="list-style-type: none"> • Burime turistike natyrore (male, maja, burime, ujëvara, liqene glaciale) 	4. Mosnjohja e vlerave turistike të rajonit
<ul style="list-style-type: none"> • Klima e favorshme (ajri i pastër) 	5. Oferta e pandërprerë (atraksione turistike, furnizim ushqimi, trafik)
<ul style="list-style-type: none"> • Flora (pyjet, livadhet malore) 	6. Mungesa e qendrave informative turistike (TIC)
	7. Nuk ka rrjet shpërndarës për ofertën turistike
MUNDËSITË	KËRCËNIMET
1. Rritja e kërkesës në tregun ndërkombëtar për forma alternative të turizmit	1. Zvogëlimi i standardit jetësor të popullatës në R. Maqedonisë
2. Zhvillimi i formave alternative të turizmit	2. Rritja e çmimeve të produkteve
3. Rritja e interesit në tregun ndërkombëtar për destinacione të reja - të panjohura	3. Niveli i ulët i interesit në mesin e popullatës lokale për zhvillimin e turizmit
4. Integrimi në BE dhe përdorimi i fondeve nga programet për zhvillimin e turizmit të qëndrueshëm	4. Konkurrenca në tregun evropian
5. Partneriteti Publiko-Privat	5. Mungesa e burimeve të financimit për objektet e infrastrukturës
6. Ngritja e qendrave të informacionit turistik në nivel lokal	

6. VIZIONI DHE QËLLIMET STRATEGJIKE PËR ZHVILLIMIN E TURIZMIT NË KOMUNËN E TETOVËS

Vizioni për zhvillimin e turizmit në Komunën e Tetovës përbëhet nga pozicionimi i ardhshëm i Komunës së Tetovës në lidhje me sektorin e turizmit, në vitet e ardhshme në Komunën e Tetovës, supozohet të jetë destinacioni më i njohur turistik me një ofertë turistike bazuar në përdorimin e burimeve natyrore, kulturore dhe njerëzore. Realizimi i vizionit ka të bëjë me ndërtimin e një sistemi funksional për zhvillimin e turizmit rajonal që do të bazohet në mbështetjen e institucioneve vendore në nivel rajonal dhe kombëtar. Realizimi i vizionit është një proces afatgjatë i cili kërkon qëndrueshmëri dhe vazhdimësi të politikave për zhvillimin rajonal të turizmit të ndërtuar mbi parimet

---

bazë për zhvillimin e turizmit në Komunën e Tetovës, qendra turistike e Kodrës së Diellit dhe më gjerë në Malin Sharr.

Qëllimet strategjike presupozojnë një element kyç për zhvillimin e mëtejshëm të turizmit në Komunën e Tetovës. Programi i synimeve strategjike është bërë në bazë të analizave të marra nga të dhënat statistikore, sektori publik dhe privat në Komunën e Tetovës. Në vazhdim ne do të radhisim disa qëllime strategjike për zhvillimin e turizmit në Komunën e Tetovës:

- Të krijohen kushte për turizmin transit të bëhet një burim i rëndësishëm i të ardhurave për Komunën e Tetovë dhe Kodrën e Diellit.
- Zhvillimi i një oferte turistike të qëndrueshme në Komunën e Tetovës bazuar në resurset natyrore, kulturore dhe njerëzore që do të jenë pjesë e ofertës turistike të Republikës së Maqedonisë.
- Mundësimi i qasjes së lehtë dhe të shpejtë të vizitorëve në atraksionet turistike.
- Turizmi të bëhet një burim i rëndësishëm i të ardhurave dhe punësimit për popullatën lokale në Komunën e Tetovës.

Të gjitha qëllimet kryesore që përmendëm janë të ndërlidhura me njëra-tjetrën, nëse i analizojmë në mënyrë më të detajuar, të gjitha kanë të bëjnë me potencialet turistike, burimet natyrore dhe vendosjen e tyre në funksion të turizmit. Cilësia e qëllimeve të mësipërme paraqet bazën e zhvillimit të turizmit në këtë rajon dhe zgjerimin e ofertës turistike. Si rezultat i realizimit të qëllimeve dhe arritjes së vizionit, janë faktori kryesor i formimit dhe realizimit të produktit turistik të Komunës së Tetovës.

7. PËRFUNDIMI

Në përfundim, mund të themi se Komuna e Tetovës, duke përfshirë qendrën turistike Kodrën e Diellit, ka potencial të shkëlqyeshëm natyror, ku parase gjithash i duhet vëmendje e veçantë dhe me investime të vogla, situata aktuale për zhvillimin e turizmit mund të përmirësohet. Ne e dimë se qëllimi i një ofertë turistike nuk është vetëm destinacioni, por edhe kushtet e ofruara nga ai destinacion. Kjo vlen fillimisht tek institucionet e caktuara, objektet e akomodimit dhe agjensitë e udhëtimit që ndihmojnë për të përfunduar ofertën. Ne kemi nevojë për një ofertë turistike që nuk do të konkurrojë në tregun e turizmit, kjo bëhet nga hulumtimi i tregut dhe duke shtuar elemente që nuk janë përfshirë në ofertën aktuale. Gjithashtu, marketingu ka një efekt të madh në një destinacion turistik sepse e dimë se pa një marketing të mirë nuk mund të jemi pjesë e tregut të turizmit.

LITERATURA

[1] D. Parente, B.V. Bergh, A. Barban, J. Merne, *Advertising Campaign Strategy*, the Dryden Press, pp. 93, 1996